

Пропозиції
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо
загальнообов'язкового державного соціального страхування»
*(реєстр. № 10017 від 06.09.2023 р.)**

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці, є приведення окремих положень законодавчих актів України у відповідність до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 21 вересня 2022 року № 2620-ІХ.

Законопроект не суперечить Конституції України, законам та міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Проектом пропонується внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та законів: «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати», «Про охорону праці», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про запобігання корупції», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про прокуратуру», «Про відкритість використання публічних коштів», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», якими визначити Пенсійний фонд України повноважним органом щодо виконання функцій страховика у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Реформування організаційних засад системи загальнообов'язкового державного соціального страхування обумовлює комплексний підхід до законодавчого регулювання процесу її оновлення. Розглянувши законопроект, вважаємо слушним зазначити таке.

Пропозиції та зауваження концептуального характеру.

Положення законопроекту переважно містять пропозиції техніко-юридичного характеру, викликані реформуванням системи загальнообов'язкового державного соціального страхування та відповідного законодавства України. Із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 21 вересня 2022 року № 2620-ІХ Фонд соціального страхування України та управління його виконавчої дирекції припинили діяльність, а функції у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та загальнообов'язкового державного

соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, із 01.01.2023 р. виконують Пенсійний фонд України та його територіальні органи. Це обумовило необхідність внесення змін до окремих законодавчих актів, які містять норми щодо функцій страховика у таких видах загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Водночас пропоновані пунктом першим розділу першого законопроекту зміни до пункту другого частини першої статті 64 та частини першої статті 95 Кодексу України з процедур банкрутства підлягають редакційному корегуванню. Законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування передбачаються випадки фінансування страхувальником матеріального забезпечення застрахованих осіб у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим від нещасного випадку на виробництві за рахунок страхових коштів. У разі, якщо сума страхових коштів перевищує фактичні витрати на надання страхового забезпечення, невикористані страхові кошти повертаються страхувальником до страховика. Незважаючи на те, що Пенсійний фонд України здійснює функції уповноваженого органу (страховика) за цими видами соціального страхування, сформульовані зміни, а саме: «повернення невикористаних коштів Пенсійного фонду України» є некоректними і такими, що дають підстави вважати всі страхові кошти – коштами Пенсійного фонду, що не відповідає положенням Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування та Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». У зв'язку з цим, вважаємо коректною таку редакцію: «повернення невикористаних страхових коштів до Пенсійного фонду України».

Необхідно зауважити, що виконання Пенсійним фондом України низки повноважень у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування не повинно справляти враження про наявність лише одного виду страхування – загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а також про приналежність страхових коштів – до коштів пенсійного страхування. Через це передбачені підпунктом першим пункту одинадцятого розділу першого законопроекту пропозиції про внесення змін до преамбули Закону України «Про відкритість використання публічних коштів» не можуть бути підтриманні. Пенсійний фонд України є, перш за все, фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування, незважаючи на повноважні функції, які виконує у сфері соціального страхування.

Дискусійними є положення законопроекту про внесення змін до статті 61¹ Закону України «Про природно-заповідний фонд України». Необхідно зазначити, що проектом пропонуються зміни до частини другої цієї статті, яка відповідно до підпункту дев'ятого пункту 3 Розділу XV Закону України «Про страхування» від 18 листопада 2021 року № 1909-IX підлягає виключенню (як і частина третя статті 61¹) після введення в дію положень цього Закону з 1 січня 2024 року. Вважаємо доцільним дотримання єдиних підходів щодо формулювання змін до одних і тих самих норм законодавчого акта. Тому

коректною є пропозиція про виключення частини другої статті 61¹ Закону України «Про природно-заповідний фонд України». До того ж, запропоновані законопроектом зміни не можна вважати змістовними, оскільки посадові особи служби державної охорони природно-заповідного фонду України вже підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства. У цілому, запропоновані законопроектом зміни до статті 61¹ Закону України «Про природно-заповідний фонд України» звужують соціально-правові гарантії для посадових осіб служби державної охорони природно-заповідного фонду України, обмежуючи їх зміст наданням службового жилого приміщення. Такий підхід свідчить про доцільність зміни назви статті закону для забезпечення відповідності її змісту.

Пропозиція законопроекту про внесення змін до статті 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», відповідно до якої виключаються сполучення слів «за рахунок бюджетних коштів чи загальнообов'язкового державного соціального страхування», потребує доопрацювання в частині визначення джерела фінансування індивідуальних програм реабілітації осіб з інвалідністю. Пропонована новація не корелюється з нормами законодавства України про соціальний захист осіб з інвалідністю, які передбачають різні джерела фінансування соціальних гарантій для цієї категорії осіб, у тому числі за рахунок бюджетних коштів.

Види ризиків ухвалення законопроекту.

Ризики ухвалення законопроекту:

– ускладнення забезпечення всіх передбачених законодавством видів загальнообов'язкового державного соціального страхування, у тому числі фінансового забезпечення страхових випадків, які ними охоплюються;

– збільшення навантаження на органи Пенсійного фонду України щодо забезпечення ефективного функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*